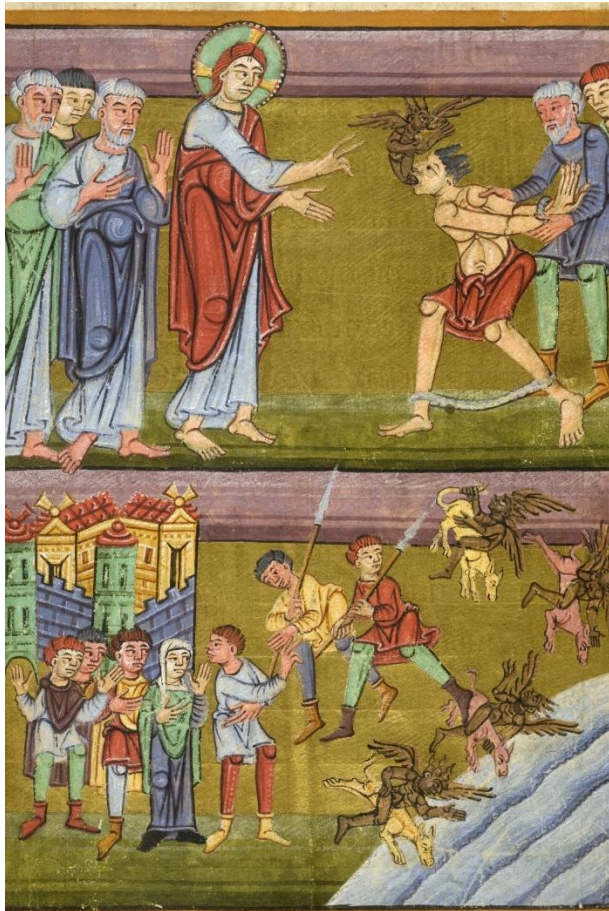


Ken je mij? Wie ben ik dan?

Zondagmorgen 22 juni 2025, Sint Catharijnekerk, ds. Eibert Kok
Lezingen: Jesaja 55: 1-9 en Lucas 8: 26-39



Ken je mij? Wie ben ik dan?
Weet jij mij beter dan ik?
Ben jij de enige voor wiens ogen
Niets is verborgen van mijn naaktheid
Kan jij het hebben,
Als niemand anders,
Dat ik geen licht geef, niet warm ben.

Soms kun je als mens zo ver weg zijn, zo ver weg geraakt van anderen, misschien wel genegeerd door anderen, geïsoleerd, buitengesloten, dat je voor je gevoel helemaal buiten het gewone leven bent komen te staan, afgezonderd, anders dan anderen, teruggeworpen op jezelf, waardeloos. Ik me voorstellen dat die man in het Bijbelverhaal zich zo gevoeld heeft.

Kan jij het hebben ...
Dat ik niet mooi ben, niet veel
Dat geen bron ontspringt
in mijn diepte
Dat ik alleen dit gezicht heb,
geen ander. Kan jij het hebben...
Zou dat niet veel teveel waar zijn?

En toch, toch is het waar, kán het waar zijn,
al is er maar één, die die stap zet naar die ander toe,
al is er maar één, die kijkt zoals God kijkt naar ons mensen,
die kijkt zoals Jezus kijkt, sprekend z'n Vader.

Vanmorgen gaat het in het Bijbelverhaal over een man, die bezet is, bezet gebied, die leeft in beklemming, en die in de ontmoeting met Jezus weer ruimte krijgt om te leven, die bevrijd wordt van de machten die hem compleet klem zetten, bevrijd uit een mensonwaardig bestaan.

Bezet gebied. We kennen die term. Uit Oekraïne, uit Israël.

Mensen die de tweede wereldoorlog hebben meegemaakt weten wat het betekent om te leven in bezet gebied, zeker mensen die in de boeien geslagen zijn, gevangengezet, uitgekleeft, beroofd van alle waardigheid, en die weten ook wat het betekent om bevrijd te worden, om weer ruimte te krijgen om te leven, een nieuwe toekomst.

Zoiets ervaart ook deze man. Alleen bij hem zitten die kwade machten die hem klem zetten binnen in hem. Bezet, bezeten. Door wie, door wat?

Het is een bijzonder Bijbelgedeelte dat allerlei en vragen gedachten oproept. Een man die door demonen bezeten was. Wij weten niet zo goed raad met demonen.

Wij zouden zeggen, een psychiatrisch geval. Een mens in isolement. Hij woont ver van de bewoonde wereld. Niet te handhaven in de gewone mensenwereld. Afzonderen maar.

Iemand die huist in doodsheid en leegheid, een man die in zijn manische buien zijn eigen kracht niet kent, en daarom tot dwangbuis of isoleercel is veroordeeld, een te storende factor is in zijn omgeving. Zo kijken wij naar mensen.

Ik las eens een interview met een Italiaanse socioloog die als socioloog onderzoek doet naar de invloed van de duivel op mensen. Daarin zegt hij ook in Italië, het land waar hij vandaan komt, exorcisme helemaal niet vreemd is, dat er in de kerk in Italië genoeg priesters en pastoors zijn die dat beoefenen.

Exorcisme is dat met bepaalde formules de duivel wordt uitgedreven bij iemand die door de duivel bezet is. Ook buiten Europa komen dat soort praktijken voor.

Dat is niet de manier waarop wij ernaar kijken, maar het is wel goed om je bewust te zijn van onze westerse blik.

Hoe je ook benoemt, er zijn krachten die in een mens kunnen, die de regie in mensen soms kunnen overnemen en mensen klem kunnen zetten, kwaad kunnen doen, een destructieve kracht in iemand, die dingen kapot maakt. Er kunnen constructieve en destructieve krachten in een mens huizen.

Mooi vind ik het lied waar we straks mee zullen afsluiten:

“Scheep, God, een nieuwe geest in mij,
een geest van licht, zo klaar als Gij;
dan doe ik vrolijk wat Gij vraagt
en ga de weg die U behaagt.”

Terug naar het bijbelverhaal, want met alleen de diagnose komen we niet verder.

Jezus is onderweg, met zijn leerlingen. Het begint als een boottocht.

Met een boot zijn ze het Meer van Galilea overgevaren en nu zijn ze aan de overkant aangekomen, in het land van de Gerasenen. Dat is: in het buitenland. Heidens land.

Het is kaal daar. Kale stenen, rotsachtig gebied. En het ruikt er naar de dood. Onheilspellend.

Er zijn daar grotten waar mensen begraven werden. Het is een onherbergzame streek. Je kunt er maar beter niet komen.

Jezus en zijn leerlingen stappen daar aan land.

Dan komt die man op hen aflopen. Naakt, niet om aan te zien.

Schreeuwend, tierend, gestoord.

De gebruikelijke reactie zal zijn geweest: uit de buurt blijven, geen contact maken.

Let op hoe Jezus op deze man in isolement afstapt! Alleen al daardoor verbreekt hij dat isolement.

Het eerste wat Jezus zegt is, dat hij vraagt naar zijn naam!

Natuurlijk had die man een naam, en was die vast ook bij de dorpsbewoners bekend, maar niemand gebruikte die naam meer. Hij had geen naam meer, hij had een etiket gekregen: die gek, die gevaarlijke idioot op het kerkhof, je weet wel.

Jezus vraagt naar zijn naam. Hij heeft belangstelling voor zijn verhaal. Wie ben je?

Hij woont daar in die grotten. Het gebeurt vaak dat hij erg in de war raakt.

Dan gaat hij rare dingen doen en weet hij zelf niet meer wat hij doet.

De kwade machten die hem bezet houden, hebben hem naakt en onbeschermd gemaakt: zonder mantel, zonder omhulling. Hij is in de kou komen te staan.

Vreemde krachten hebben in de machinekamer het stuur overgenomen.

Hij is uitgekleeft, van binnen en van buiten, en de omgeving staat machteloos.

Ze hebben hem al vaak vastgebonden, maar hij is zo sterk dat hij zich elke keer weer woest lostrekt. Als mensen bij hem in de buurt komen, scheldt hij hen de huid vol en schreeuwt hij: Ga weg, laat me met rust!

Wat is je naam? vraagt Jezus. Wie ben je?

Net als ieder ander mens zou ook deze man het liefste 'gewoon' zijn, net als de meeste andere mensen, zou hij het liefste ook in een warm huis zou wonen met andere mensen om hem heen.

Mens. Maar dit kun je geen menswaardig bestaan noemen.

Als hij Jezus ziet lopen, rent hij schreeuwend op Jezus en zijn vrienden af. De man schreeuwt naar Jezus: "Wat heb ik met jou te maken?"

Hij zoekt nabijheid, en hij houdt tegelijk afstand. Het is alsof hij Jezus op afstand houdt – want jij weet beter wie ik ben. Iemand kan je ook (al) te na komen, als hij je doorheeft.

Is dat ook niet waarom veel mensen bang zijn zich bloot te geven aan een ander? En waarom het zo belangrijk is om een imago van onszelf op te houden, terwijl we ook vaak merken hoe vermoeiend dat is, en hoe bevrijdend het is om bij iemand de veiligheid te voelen jezelf te kunnen zijn?

Maar Jezus rent niet weg. En de man rent ook niet weg, maar komt langzaam dichterbij.

"Jezus, zoon van de allerhoogste God" zo noemt hij Jezus.

Hij heeft in de gaten dat deze Jezus met God te maken heeft. En wat Jezus wil is dat dat boze uit deze man weggaat. Jezus weet: deze man is een mens, en geen beest. Dat boze moet uit hem weg. Dan kan hij weer echt méns zijn. Maar dat boze in deze man laat zich niet zomaar weggagen.

"Ga weg" roept de woeste man, "ga weg, Jij bent goed en ik ben slecht. Jij bent van God! Dan heb je hier niets te zoeken! Alsjeblieft, ga weg." Maar Jezus gaat niet weg. Hij vraagt zijn naam.

Dat doet nóóit iemand.

Je naam drukt uit wie je bent. Wie ben je? Waar kom je vandaan? Waar wil je naar toe?

De man antwoordt: "Mijn naam is legioen."

Een legioen is een Romeinse legerafdeling van zo'n 6000 man. Alsof zo'n legioen in zijn hoofd zit met hun pijnlijke wapens. Het is hem allemaal te veel. Eén grote chaos in zijn hoofd.

Hij is niet van zichzelf, hij is bezet gebied, er woont een horde demonen in hem die met grote laarzen door zijn ziel stampen. Mijn naam is legioen.

Ken je mij? Wie ben ik dan?

Weet jij mij beter dan ik?

Wie kent zijn naam? De naam waarmee zijn ouders hem riepen?

Dat is lang geleden.

Nu woont hij in het dodenrijk, tussen de graven, hij is zichzelf niet, mijn naam is legioen.

En al die boze demonen, ze willen niet uit hem weg, maar ze móeten wel, nu Jezus hem aankijkt. Ogen die door de zon heen kijken. Zoekend naar de plek waar ik woon. Waar de geest van Jezus komt, de geest van God, de geest van de liefde, daar moeten boze geesten wijken.

Wat dan volgt in het verhaal zou voor de Partij voor de dieren aanleiding zijn tot Kamervragen. Varkens worden de dupe, zo lijkt het, voor ons misschien wel schokkend met onze zogenaamde diervriendelijke instelling. Nu hebben varkens in joodse oren geen positieve maar een negatieve klank, onreine dieren. Hou dat in gedachten.

Die boze krachten horen thuis in de afgrond, maar dat willen ze niet, ze willen in een groep varkens die daar in de buurt loopt. En ze gaan in die varkens. Die demonen willen niet in de afgrond, maar de varkens rennen nu van de berghelling af en sleuren de demonen mee de afgrond in. Weg met die boze krachten!

Dat is, denk ik, wat deze symboliek wil zeggen. Alle zwijnerij, de troep van jaren, alle onreinheid, de hele zooi, die deze man bezet hield, verdween in de diepte van de zee.

Dan lezen we dat hij aan Jezus' voeten zit. Hij is niet meer op het kerkhof, dat is letterlijk en figuurlijk verleden tijd. Het graf van voorbij.

Er staat dat hij bij Jezus zit, gekleed. En bij zijn volle verstand. De genezen mens wil graag bij Jezus blijven en met hem mee gaan, maar dan zegt Jezus: "Ga naar huis, naar uw eigen mensen, terug naar de gemeenschap waar hij thuis hoort, tussen de mensen."

Dit is misschien wel de enige plek in de Bijbel waar Jezus het niet goed vindt dat iemand met hem mee gaat om hem te volgen.

Terug naar je gemeenschap. Maar wil die gemeenschap hem wel? Toch is het daar waar zijn roeping ligt.

'Ga terug naar huis en vertel alles wat God voor u heeft gedaan.'

En hij doet het.

'Hij ging weg en maakte overal in de stad bekend wat Jezus voor hem had gedaan.'

Ambassadeur van het licht, het leven, de liefde, van God.